

Med najbolj ogroženimi

Pred kratkim je bil na temelju republiškega zakona o varstvu zraka sprejet poseben odlok, po katerem je Slovenija razvrščena po onesnaženosti zraka v štiri stopnje. Za tako imenovano, v našem primeru že konkretno določeno, 3. in 4. območje, torej za najbolj onesnažena območja, med kateri žal sodi zadnja leta tudi Ljubljana, je z republiškim zakonom določena obveznost, da v teh občinah ustanovijo samoupravne interesne skupnosti za varstvo zraka. Takšno skupnost bomo morali potemtakem letos ustanoviti tudi v Centru, rok za ustanovitev SIS za varstvo zraka je bil že 20. junij 1975, na kar smo skorajda vsi po vrsti, hote ali nehoče, iz subjektivnih ali objektivnih vzrokov, docela pozabili. Kljub temu pa so priprave na ustanovitev SIS za varstvo zraka v domala vseh slovenskih občinah, med katerimi Center ni izjema, zdaj že v polnem teku, čeprav poznavalci razmer zatrjujejo, da bo zamujeni čas težko nadoknaditi.

Med najpomembnejše in prednostne naloge skupnosti sodi brez dvoma priprava celovitih sanacijskih programov, ki bi morali biti izdelani že letos, vendar spričo zamud še niso zagledali »luč sveta«. Za Center bo predvsem zanimivo, da bo morala IS za varstvo zraka, potem ko bo začela delovati, pripraviti samoupravni sporazum o plačevanju prispevka zaradi onesnaževanja zraka, ki je sicer materialna osnova za pravico in izvajanje sanacijskih programov ter za strokovno poslovanje SIS za varstvo zraka. Našo SIS za varstvo zraka čaka še ena pomembna naloga — sodelovanje pri prostorskem in urbanističnem planiranju ob snovanju novih in pri sanaciji starih naselij, ne nazadnje pa tudi pri načrtovanju no-

vih industrijskih objektov in naprav, ki lahko onesnažujejo zrak.

Slednjic bodo morale SIS za varstvo zraka skrbeti za sistematično in dolgoročno vzgojo in izobraževanje občanov in delavcev v združenem delu, saj je očitno, da brez temeljite vzgojno-izobraževalne aktivnosti ne bo mogoče učinkovito varovati zrak pred onesnaževanjem, niti uspešno uresničevati celovitih sanacijskih programov. Dejstvo je, da bomo morali za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za varstvo zraka pohiteti, sicer jo bomo težko vključili v načrtovane srednjeročne razvojne programe delovnih in drugih samoupravnih organizacij, SIS in krajevnih skupnosti.

I. V

Prometna preventiva v krajevnih skupnostih

Zaščititi udeležence v prometu

Lansko jesen je bila v okviru občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ustanovljena kot delovno telo komisija za KS. Njena osnovna naloga je, da preko svojih članov-nosilcev prometne varnosti v posameznih naših krajevnih skupnostih z različnimi oblikami dejavnosti in akcij zagotavlja večjo varnost našega občana v cestnem prometu.

Že v preteklosti so nekatere krajevne skupnosti z različnimi načini poskušale zagotoviti večjo varnost svojih krajanov, vendar te akcije kljub prizadevanjem niso postale oblika stalne sistematične vzgoje, temveč bolj občasne akcije.

Z ustanavljanjem organov za družbeno samozasčito, kot oblike stalnih organiziranih teles pa bo tudi prometna preventiva dobila organizirano obliko celovanja v krajevni skupnosti, kot eden od pomembnih elementov družbene samozasčite oziroma človekove varnosti nasploh.

Vsekakor bo glavna naloga pri izboljšanju varnosti prometnih udeležencev-krajanov v sistemskem pristopu k dvigu varnostne kulture in prometne etike občanov in sicer s predavanji, razgovori, javnimi tribunami občanov (posvečenimi najbolj perečim problemom, tako glede same ureditve prometa kot tudi najvažnejšim subjektivnim vzrokom, ki imajo za posledico krvni davek občanov in večje materialne škode.) Preko takšnih oblik delovanja bomo morali občanom v krajevnih skupnostih zagotoviti tudi boljše informiranost o novostih v cestno prometni zakonodaji, ki jih narekuje bliskovita rast prometa, jih opozarjati in seznanjati z njihovimi najpogostejšimi napakami, ki jih delajo kot prometni udeleženci in tako doseči tudi večjo discipliniranost.

Razen naporov za odpravljanje nekaterih subjektivnih vzrokov, ki so tudi najpogostejši vzrok prometnih nesreč, bo potrebno bolj organizirano kot doslej v okviru krajevne skupnosti pristojne organe opozoriti na najbolj problematične prometne točke, ki nastajajo predvsem zaradi tehnične neurejenosti, ki pa tudi povzročajo prometne nezgode.

Že v preteklosti poznamo veliko primerov takšne »aktivnosti« občanov, predvsem v obliki pritožb posameznikov ali večjega števila stanovalcev ene ali več hiš zaradi slabo urejanega cestišča v okolici, nezavarovanih prehodov za pešce, nediscipliniranega obnašanja voznikov, slabe prometne signalizacije, nezavarovanih dostopov do pomembnih objektov (šol, vrtcev, samopostrežb ipd.). Ravno zaradi takšnega pristopa in pa obračanja (zaradi nepoučenosti) na nepristojne organe in institucije pa se je večkrat dogodilo, da se stanje, kljub želim razpravam, ni dosti spremenilo.

V kolikor bi vsa opozorila o odpravljanju objektivnih vzrokov, ki povzročajo prometne nesreče, dobila kakovostnejši pristop, in bi bila morda dopolnjena celo s konkretnimi in stvarnimi predlogi za izboljšanje in odpravljanje prej omenjenih pomanjkljivosti in nepravilnosti, potem bo krajevna skupnost dobila zeleno vlogo soustvarjalca pri urejanju in izboljševanju prometnih pogojev in urejenosti na svojem območju. Naslednji pomemben element, ki ga bodo morale krajevne skupnosti v naši občini zagotoviti glede varnosti občanov v cestnem prometu, je organizacijske narave in se kaže v povezovanju in sodelovanju krajevne skupnosti z gospodarskimi organizacijami in šolami ter vzgojno varstvenimi ustanovami. Veliko prometnih nesreč med mladino in otroki se zgodi ravno na območju krajevne skupnosti, kjer prebivajo otroci in doraščajoča mladina. V samih šolah bolj ali manj že poteka prometna vzgoja, ki pa se mora odražati tudi v obnašanju med preživljanjem prostega časa, pri igri in gibanju na območju, kjer mladi stanujejo. Pri tem lahko krajevna skupnost veliko pomaga šolam, šole pa krajevnim skupnostim. Aktivnost samih krajevnih skupnosti bi lahko veliko pripomogla pri izdelovanju programov za delovanje ob interesnih dejavnostih pripredu na celodnevno šolo.

Navedli smo le nekaj osnovnih usmeritev za izdelavo programov delovanja prometne varnosti v krajevnih skupnostih v okviru širše dejavnosti družbene samozasčite. Z ustanovitvijo komisije za krajevne skupnosti v okviru občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, kot organa skupščine je zagotovljeno usklajeno delovanje in možnost izmenjave izkušenj. Svet bo v okvirih svojih možnosti krajevnim skupnostim nudil tudi ustrezno pomoč (uporabna gradiva za izvajanje predvsem izobraževalnega dela programa prometne vzgoje pri naših občanah, prometne filme, diafilme, razne publikacije, propagandni material ipd.).

Krajevne skupnosti v občini Center so (vsaj večina) glede prometa prav gotovo v posebnem položaju v primerjavi s KS v ostalih ljubljanskih občinah. V naši občini je predvsem zelo gost javni promet, kar od občanov, stanujočih v Centru, zlasti pešcev in kolesarjev še posebej terja dobro poznavanje prometnih predpisov in visoko stopnjo prometne etike. Krajevne skupnosti naj bi pri urejanju prometa v Centru odigrale pomembno vlogo, saj so prebivalci te občine vsekakor najbolj zainteresirani, da dosežejo optimalno ugodne rešitve za boljši prometni režim in s tem tudi boljše življenjske pogoje (boljši zrak, več zelenih površin in objektov za rekreacijo itd.).

ARTUR BOROJE

pogosto jih srečamo

Prisluhniti človeku

V občini Center je — po dosedaj zbranih podatkih — kot prvi v Sloveniji ustanovljen klub samoupravljalcev. Predsednik tega kluba, ki vključuje predstavnike 49 delovnih organizacij, 8 krajevnih skupnosti ter prav toliko predstavnikov različnih družbenopolitičnih organizacij in društev ter Delavske univerze, je JANKO VELIKONJA. Pred kratkim je »postal upokojenec«, pa vendar se njegova delovna miza v eni zasteklenih pisarn Trgovskega podjetja Emona v Kersnikovi ulici, še ni kaj prida ohladila. Sekretar samoupravnih organov je zdaj pri sosednji mizi mlajši kolega, naš današnji gost rubrike, v kateri se najpogosteje srečujemo z znanimi obrazi, pa še pripravljiva gradivo za almanah še vedno »svojega« 6000 članskega kolektiva, kjer je 25 TOZD in okoli 1600 ljudi izvoljenih v samoupravne organe... In kjer se kakor reče naš, »če hočete od leta petdeset sem vleče potreba po izobraževanju...«.

Ustanovitev kluba samoupravljalcev je naloga (med pogovorom listava po delovnem gradivu iniciativnega odbora in skupščine kluba samoupravljalcev in sinjmodri Knjižnici sindikatov številka 5), ki izhaja iz sklepov VIII. kongresa slovenskih sindikatov v Celju. Tam je bilo med drugimi rečeno, da se bodo sindikati zavzeli za ustanavljanje klubov samoupravljalcev kot posebnih skupnosti delavcev za načrtno usmerjanje družbene dejavnosti pri razvijanju samoupravljanja, pri večjem uveljavljanju neposrednih interesov delavcev v izobraževanju, obveščanju, svetovanju in izmenjavanju izkušenj samoupravne prakse... Pri tem pa ne gre za neko povsem novo de-

javnost, so poudarili, marveč za bolj organizirano uresničevanje neposrednih interesov delavcev, ne da bi klubi pri tem prevzemali katerekoli naloge ali odgovornosti, ki jih imajo družbenopolitične organizacije, organi in skupnosti. Klube moramo torej organizirati in usposobiti tako, da bodo dejanski in konkreten pripomoček delavcem za trajen napredek samoupravljanja kot našega temeljnega družbeno-ekonomskega odnosa.

Seveda pa rojevanje tega kluba samoupravljalcev v Centru, kjer je preko 500 delovnih kolektivov in okoli 17.000 delavcev aktivno vključenih v samoupravne organe, od teh pa se jih samo kakih 2000 zadovoljivo izobražuje, ni brez bo-

lečin. Največ odpora in ugovorov zoper te klube je zadevalo vprašanje ali nemara z njimi ne bomo »duplirali« tega izobraževanja. Kajti resnica je, da smo v zadnjem času vendarle uspešni v izobraževanju političnega aktiva v posameznih družbenopolitičnih organizacijah (ZK, ZS, ZSMS, SZDL itd. In precej je bilo storjenega tudi za izobraževanje delegatov, zlasti v skupščinah, manj pa za družbenopolitične skupnosti, skupščine SIS — vendar je vse to še odločno preskromno. Kajti, čeprav se samoupravljanje najbolj kali, izobražuje in izpopolnjuje v samoupravljalški akciji in praksi, je vendarle res, da ne gre brez organiziranega družbenopolitičnega izobraževanja in usposabljanja samoupravljalcev.

V bistvu pa je bilo največ bojazni izrečenih na račun materialnih obveznosti, ki jih bodo imele delovne organizacije, če podpišejo samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju tega kluba, vendar, za začetek je občinski sindikalni svet zagotovil klubu 200.000 dinarjev in tudi ta bojazen je odpadla. Klub, za začetek ne preobsežen — kajti nabrati si je vendarle treba nekaj izkušenj — lahko začne delati...

Janko Velikonja

Konkretno naj bi bila to v prvi vrsti neformalna izmenjava izkušenj, sem pa sodita še dve obsežni poglavji, politične šole in seminarji.

»Prisluhniti, samo malo pozorneje je treba prisluhniti kot pravimo »malemu človeku« (čeprav izraz ni najboljši, je pa mišljen v najboljšem pomenu besede). Poskušajte razumeti tega človeka, pa ne boste nikoli razočarani. Kajti ta preprosti, odkriti človek bo povedal naravnost, morda precej grobo, pa vendar za tem se ne skriva ničesar drugega...

Janko Velikonja je bil »včasih« vojaški častnik, potem pa »pri sindikatih« (sekretar storitvenih dejavnosti, predsednik regionalnega odbora storitvenih dejavnosti) in sicer znan družbeni delavec.

»Čeprav je v vsej celoti problemov morda obrobnejši, pa

bi vendar rad poudaril recimo to, da bi morali naše računovodje naučiti poljudno, preprosto in razumljivo razložiti finančna poročila... Da bi se nenazadnje izognili tudi »preveč učeno razloženim takim poročilom, ki so prezapletena prav zato, da ne bi bila razumljiva... Ljudje smo še vse preveč zaprti, formalni. Včasih radi ljudi zavrnemo na tak način, da jih osmešimo, da se potem res nikoli več ne oglašajo ali pa pustimo koga preveč v ogenj, osamljene člane delavske kontrole, denimo... In tako naprej in naprej.

Predvsem pa se moramo v vsem tem našem zamotanem življenju, polnem nasprotij, in včasih nepremagljivih težav, truditi, da bi ga živeli polno, z optimizmom. Ste prebrali današnje »iskrice« v Delu, ti ste o optimistih?

No, da, malo resnice je najbrž tudi v tem, se strinja, da mu je bila narava naklonjena. Njegova zdravstvena knjižica je takorekoč prazna kajti okoli zdravnikov je hodil, pripoveduje, samo zaradi očal in zob. »V mladih letih sem bil fizični delavec in še danes skrbim za vzdržljivost. Kolesarim in vsak dan prehodim kakih 12 kilometrov. Po dvakrat sem in tja vsak dan iz Savskega naselja...«

»Da bi »izpregekl« pri 56 letih? O tem ne razmišljam. Delo, tudi tako, navidez papirna, le razumeti ga je treba in opravljati z veseljem, krepi in bogati človeka. Če bi tako na hitro čisto izpregel, bi zagotovo zbolel...«

D. Rošnjak